

CZECH Language News

Fall 1995

North American Association of Teachers of Czech

Number Five

NAATC '95 — Conference panel and Business meeting

NAATC members were treated to a feast of fine research and future plans at our annual gathering, convoked as a roundtable and business meeting at the AAASS convention in Washington DC. Jan Starý, Cultural Attaché of the Embassy of the Czech Republic, opened the festivities with an introductory remark, followed by four panel presentations. Prof. Jaromíra Rakušan (Carleton U.) detailed the rich system of metaphors and similes available in Czech that compare people with animals, noting that *prase* enjoys the greatest flexibility and frequency in such constructions, for this animal embodies many of the qualities that humans strive to avoid. Alena Kotlařík (U. of Toronto) offered some fascinating data and analysis of the use of enclitics in Czech, which, of

course, are not quite as well-behaved as we would have our students believe, and can indeed wander from their "proper" position after the first stressed element in a clause. Prof. Masako Ueda (Brown U.) examined three ways in which speakers try to influence the hearer's reception of their message: by their choice of conditional forms, by their selection of terms of agreement (*ano*, *no*, and *jo*), and by use of an ethical dative construction. Prof. Charles E. Townsend (Princeton U.) outlined the history of the relational adjectival formants *-ný*, *-ní*, and *-ový*,

continued on page 3

Contents

NAATC '95 — Conference panel and Business meeting	1
Slavistika v Amsterdamu	4
The Placement of Unstressed ("Enclitic") Pronouns in Czech	6
The Czech and the Beast	7
More on Relational Adjectives in Czech	9
Communicative Approach Reconsidered	10
Book Review	11
Czech in Windows 95	14
Letter to the Editor	14

North American Association of Teachers of CZECH

I. The objective of our association is to promote study of the Czech language. Its main goals are:

1. To facilitate contacts among teachers of Czech in North America and elsewhere by organizing meetings, conferences, seminars, and workshops;
2. To encourage research in language learning pedagogy, as well as development and updating of Czech teaching materials;
3. To publish a newsletter to serve as a forum for the exchange of ideas and information among teachers and students of Czech and the interested public;
4. To coordinate teaching programs of the Czech language among North American institutions;
5. To seek contacts and affiliations with Czech academic institutions;
6. To raise funds for scholarships, teaching programs and other activities mentioned above.

II. Membership dues

1. Regular members: \$15 (150 Kč)
2. Student members: \$8 (80 Kč)
3. Honorary membership: \$50 (500 Kč)
4. Institutional membership*: \$75 (750 Kč)

III. Administration

The association is administered by an Executive Committee consisting of 3 members which is elected by the Delegate Convention every two years. The Executive Committee elects the President who takes care of day-to-day operations. Presently, the committee consists of the following officers:

Laura Janda, University of North Carolina at Chapel Hill: President
Jaromíra Rakušanová, Carleton University: Vice President
David Short, University of London: Vice President
Charles Townsend, Princeton University: Vice President
Jiří Stejskal, University of Pennsylvania: Executive Secretary
Michael Lenker, University of Pennsylvania: Treasurer

Please send membership fees for the calendar year of 1996 to one of the following addresses:

Members residing in the Czech Republic:

PhDr. Helena Confortiová
Ústav jazykové a odborné přípravy
Univerzita Karlova
Jindřišská 29
110 00 Praha 1

All other members:

Jiří Stejskal
Penn Language Center
413 Lauder-Fischer Hall
University of Pennsylvania
Philadelphia, PA 19104-6330

Please make checks payable to NAATC. The year for which dues have been paid is indicated on your mailing label.

New applicants: Please fill out the enclosed application form and send it to Jiří Stejskal at the address above. We are looking forward to hearing from you.

*Institutional membership includes one free advertisement (half page), a mailing list of NAATC members, and 5 copies of the *Czech Language News*.

NAATC '95 — Conference panel and Business meeting - cont'd

taking into consideration both the formal and semantic aspects of their development. Abbreviated versions of the four papers are published in this issue of *Czech Language News*. It was an intimate gathering, and although no one could say, *že se scházíme jako švábi na pivo* (one of Prof. Rakušan's examples), the panel was, in Prof. Townsend's words "a real sleeper," a gathering of outstanding quality appreciated by a fortunate few. All members are encouraged to participate in next year's NAATC panel at the AAASS meeting in Boston November 13-17, 1996. The working title for next year's panel is "New Research in Czech Language, Literature, and Culture".

After a dinner break NAATC reconvened for a business meeting. Since last year, NAATC has been legally incorporated as a non-profit organization and has been affiliated with the National Council of Organizations of Less Commonly Taught Languages. We plan to pursue the venues open to us through NCOLCTL both to gain support for our own organization and to help raise awareness of the importance of foreign language education, an important mission given the present vulnerability of federal agencies to budget cuts and our increasingly xenophobic political climate. Jiří Stejskal, our editor, reported on the status of both our finances and *Czech Language News*. We are currently just about breaking even, although we have run somewhat behind publication schedule and will make every effort to catch up. We would like to ask our members to help us achieve this goal by sending articles to our editor. Karen von Kuneš further suggested that our members provide sketches of the Czech language programs at their universities, as well as descriptions of their own research profiles to be included for publication. Prof. Rakušan reported that she has been successful in collecting information on which universities offer Czech instruction and will soon have a complete inventory which we will make available to our members. Prof. Ueda pointed out that our current membership is limited to North America and Europe, and has promised to assist us in locating potential members in Asia. In addition to seeking new members, we plan to focus this year's efforts on acquiring some special

sponsors in the Czech-American community who could not only provide a financial buffer for NAATC and *CLN*, but also facilitate the funding of speakers and social events for NAATC meetings, as well as book awards and the like. It was also announced at our business meeting that Dr. Michael Lenker will be leaving Penn Language Center to take a new position at the Language Analysis Center. Dr. Lenker's patronage has been crucial to launching NAATC — we are most grateful to him and would like to wish him all the best in his new post.

Since our meeting I have been informed that our affiliation with AAASS was approved at the general business meeting of the AAASS, but that "there was some discussion about limiting unscreened panels because of the increasing number of affiliates." Our original purpose in seeking affiliation with AAASS was to secure a regular forum for NAATC's meetings (as "unscreened panels," since the competition for screened panels is quite stiff and is often decided on factors such as the breadth of the panel topic; we had difficulty getting our 1995 panel approved on the grounds that the topic "was not narrow enough"). If AAASS does indeed decide to limit unscreened panels, we might want to consider finding another forum for our meetings in the future.

I would like to thank every one for their contributions, efforts and suggestions. I will look forward to seeing you all at NAATC '96 in Boston next November.

- Laura Janda

Slavistika v Amsterdamu

I.

Zájem o českou řeč, literaturu a kulturu v Nizozemí se datuje až od založení Československa v roce 1918. Z vyprávění pamětníků vím, že se již hned po válce pořádaly studentské zájezdy do Prahy (studenti byli ubytováni ve vlaku, v kterém přijeli). Jedním z prvních českých autorů, jenž vzbudil v Nizozemí pozornost, byl Karel Čapek. Scénická utopie *R. U. R.* byla uvedena v Amsterdamu již na začátku 20. let, následovala další jeho dramata i hry Františka Langera. Během předválečného dvacetiletí byla přeložena téměř všechna Čapkova díla do nizozemštiny; zájem o ně nekončil ani po roce 1945, překládaly se také autorovy causerie o divadle nebo o zahradnictví, na řadu přišly také apokryfy, pohádky, cestopisné črty ap. V roce 1947 vyšla dokonce malá monografie od Santena, autora, který získával informace mj. také od Olgy Scheinflugové.

Do jaké míry přispěl k šíření české kultury v Nizozemí Emil Filla, který byl za své zásluhy v protirakouském odboji jmenován prvním diplomatickým představitelem Československa, nevím přesně, i když předpokládám, že Filla, dobře obeznámený s nizozemským prostředím, mohl v tomto ohledu udělat kus práce. (Osobně znal například některé osobnosti z avantgardní skupiny De Stijl.)

K důležitému sblížení obou zemí ve vědecké oblasti došlo na konci 20. let, kdy lingvisté z Československa a sdružení v PLK uspořádali s nizozemskými kolegy první mezinárodní lingvistický kongres. Konal se v Haagu a do dějin lingvistiky se zapsal jako sjezd, na němž pražští a nizozemští jazykovědci společně nastínili principy nové disciplíny - fonologie, která signalizovala obrat od staršího, historicky zaměřeného jazykozpytu k strukturnímu zkoumání jazyka a řeči.

Jedním ze znalců češtiny a české kultury byl leidenský profesor Nikolaas Van Wijk (1880-1941), první nizozemský slavista. Ze svých cest do Československa, kdy měl možnost seznámit se také s prezidentem Masarykem, vytěžil mj. také popularizační knížku o Československu. Zájem o naši zemi stoupal úměrně s rostoucím válečným nebezpečím ve střední Evropě. Překládaly se tehdy historické i aktuálně politické práce o Československu, zejména o německo-českých vztazích, o Masarykovi ap. (Například knihy a stati E. Ludwiga, F. Krofty, ale také třeba brožura plukovníka Moravce

aj.). Tuto atmosféru rostoucího zájmu o českou kulturu dobře dokládají oslavy J. A. Komenského v Naardenu, kde byl "učiteli národů" otevřen památník, ale také překlady několika románových novinek tehdy ve světě ještě zcela neznámých autorů, totiž Pujmanové (*Lidé na křižovatce*), Čepa (*Hranice stínu*) a Hostovského (*Dům bez pána*).

Po válce ještě pokračuje zájem o Československo (v roce 1948 vydává známý romanopisec Antoon Coolen knížku o svém pobytu u nás pod názvem *Tjsechische suite*), ale události po únoru 1948 a stupňující se izolace našich zemí v období studené války znamenaly citelný pokles vzájemných kulturních styků. Ty se zase velice zaktivizovaly v roce Pražského jara. Ale to se už týká počátku bohemistických studií na Amsterodamské univerzitě.

II.

Předválečná slavistika na nizozemských univerzitách v Leidenu a v Amsterdamu byla převážně zaměřena na studium jazykového nebo širšího kulturněhistorického typu. V popředí stál samozřejmě ruský jazyk; zájem o něj se udržoval i v období studené války, což bylo podmíněno také politickými zřeteli (od některých nizozemských důstojníků i záložníků se vyžadovala jistá znalost ruštiny).

Zájem o Sovětský svaz jako o spojeneckou velmoc vedl po roce 1945 k tomu, že nizozemská slavistika přestala být exotickým, okrajovým oborem. Její postavení na univerzitách se sice nedalo srovnat s tradičními filologickými obory, jako s germanistikou, anglistikou nebo romanistikou, ale její váha v odborném světě i na veřejnosti neustále stoupala. Dobře je to vidět na tom, že v 60. letech byla slavistika zastoupena na pěti univerzitách a že péči amsterdamských slavistů začal vycházet v roce 1972 časopis *Russian Literature*, který byl a je otevřený slavistům ze všech zemí, nejen odborníkům ze Západu, a tiskne příspěvky ve všech světových řečích.

Poválečná poptávka po ruské literatuře vyvolala mimořádný růst překladů; dá se říct, že nizozemská veřejnost si osvojila klasickou, ale i moderní a současnou ruskou literární kulturu až v poválečném půlstoletí. Před válkou se ruští klasikové překládali "z druhé ruky", tj. přes němčinu (totéž platilo i o některých českých autorech; takto byla například

Czech Language Programs Abroad

zprostředkována ještě po válce Čapkova *Válka s mloky*). V sedmdesátých letech již počet románů a básní z ruštiny převyšil počet překladů z francouzštiny.

III.

Během Slavistického sjezdu, který se konal v srpnu 1948, se Jan van der Eng (vedoucí literárního oddělení Amsterdamské univerzity) a Felix Vodička (tehdejší ředitel UČL) dohodli na tom, že z Prahy bude vyslán na jeden semestr do Amsterdamu vědecký pracovník, jehož úkolem bude přednášet jednak o českém strukturalismu v literární vědě a estetice, jednak o české literatuře. Volba padla na mne. Zájem o obojí byl značný. Pokud jde o teoretické téma, strukturalismus byl tehdy v popředí zájmu, a to především ve Francii, ale i ve Spojených státech, v Itálii (kde jsem uspořádal s kolegy z Gramsciho ústavu sympozium o strukturalismu, jež se uskutečnilo v dubnu 1968 již za účasti prof. Vodičky), v Německu aj.

Holandští slavisté považovali za důležité seznámit kolegy a zájemce ostatních literárních a uměnovědných oborů s přínosem ruské, české a polské lingvistiky a literární vědy k rozvoji nových výzkumných metod a přístupů. Přednášel jsem tehdy nejen v Amsterdamu, ale také v Utrechtu, v Groningen, v Bochumi aj. Mezi mými posluchači byli nejen slavisté, ale i kolegové z příbuzných oborů. Teoretický přínos ruské formální metody a českého strukturalismu se stal během několika let jednou ze základních složek nejen slavistického studia, ale i jiných jazykovědných, literárních a uměnovědných oborů v Nizozemí. Odkazy k pracím Mukařovského, Vodičky, Jakobsona, Veltruského aj. pražských strukturalistů nescházejí v žádné z běžných příruček a základních prací zmíněných oborů. O to se zasloužili také odborníci podobného zaměření, kteří delší či kratší dobu pracovali na univerzitách v Amsterdamu, Utrechtu a Leidenu, jako J. Vachek, M.R. Mayenová, L. Doležel, H. Schmidová, L. Pszcolowska. Také při zakládání prvního programu sémiotického studia na Amsterdamské univerzitě v osmdesátých letech se český podíl zřetelně projevil.

S příspěvky týkajícími se srovnávací sémiotiky umění jsem pravidelně vystupoval na různých sjezdech (A.I.L.C.: Montreal-Ottawa 1973, Innsbruck 1979; sympozium o Filonovovi: Guggenheim Museum New York 1984; sympozium Nobelovy nadace: Stockholm 1985; sympozium o teoretických otázkách slovanských literatur: Bochum 1986; sémiotická konference v Amsterdamu 1987 aj.)

Na začátku 70. let jsem se pokusil, ve spolupráci s některými zahraničními bohemisty, založit časopis věnovaný české literární vědě a literatuře (*Journal of Czech Poetics and Literature*). První číslo bylo již vysázeno (mj. s poslední Vodičkovou studií o Erbenovi), ale celý projekt musel být zastaven, protože nakladatelství The Peter de Ridder Press se octlo ve finanční tísní. Jistou náhradou za tyto neuskutečněné možnosti poskytl od konce 70. let časopis *Russian Literature*, který zahrnul do svého programu speciální čísla věnovaná menším slovanským literaturám. Postupně jsem vydal tři čísla (1982: 3-4, 1986: 4) soustřeďující příspěvky domácích i zahraničních autorů o poetice a estetice Jana Mukařovského. Pokoušel jsem se otevřít publikační možnosti našim odborníkům, kteří nemohli doma publikovat nebo v tom byli omezovali (O. Sus, M. Červenka, M. Jankovič, R. Kalivoda aj.). Protože jsem postupně shromáždil řadu kvalitních, ale různorodých studií, které nemohly všechny najít uplatnění v *Russian Literature*, nabídl jsem je nakladatelství Rodopi. Toto bylo ochotno - za příspěvní ministerské nadace - vydat svazek, který po průtazích vyšel v r. 1990 pod názvem *Czech Studies - České studie*. Je v něm uveřejněno 16 statí autorů několika oborů (lingvistiky, literární vědy, historie umění, dějepisu), generací a národností (například Jakobson, Vodička, Nilsson, Pynsent, Hejdánek, Piha aj.). K mému údivu se této publikaci doma nedostalo téměř žádné odezvy. Dnes už je malá naděje, že by bylo možné pokračovat ve vydávání podobných sborníků, jak bylo původně v plánu.

V rámci odborného programu slavistického pracoviště vzniklo několik prací věnovaných terminologii Pražské lingvistické školy v literární vědě a estetice (v roce 1985 vyšel svazek shrnující základní estetická hesla, další dva čekají na konečnou redakci, tj. oddíly teatrologie a teorie prózy).

Skutečnost, že jsem od počátku zařadil do svého programu přednášky o ruské avantgardě (Chlebnikov, Malevič, Filonov) a že jsem přednášel o ruské moderní poezii i studentům jiných literárních oborů, mi umožnila připomenout českou avantgardu v širším mezinárodním kontextu. Podílel jsem se na mezioborovém výzkumu avantgardy, jehož výsledkem je mj. publikace manifestů (*Historische Avantgarde*, Amsterdam 1982), v které byly otištěny také manifesty českého poetismu (publikace se dočkala tří vydání). O české avantgardě v mezinárodním kontextu jsem přednášel na sympoziu v Paříži 1878; studii podobného typu jsem uveřejnil v druhém svazku *Historie de la littérature russe*, která vycházela péčí E. Etkinda, G. Nivata, E. Strady aj. v nakladatelství Fayard (díl věnovaný před- a porevolučnímu období vyšel v roce 1988).

continued on page 12

The Placement of Unstressed ('Enclitic') Pronouns in Czech

This paper deals with the placement of unstressed (direct and indirect object) personal and reflexive pronouns (e.g., *mě, mi, tě, ti, se, si*, etc.) in Czech. In Reference Grammars and textbooks of Czech, these pronouns are referred to as *enclitics* ('*příklonky*' in Czech).

The placement of these unstressed pronouns is traditionally described as fixed. As a rule they are said to occupy the second position within their clauses. My research indicates, however, that in reality the position of the unstressed pronouns in Czech is not limited to this position. In both spoken and written Czech, I found them in many other positions - to name a few - in first position in non-complex sentences, and after pauses (when marked by a comma or other punctuation mark) in subordinate clauses. The objective of this study is to account for some of these syntactic deviations.

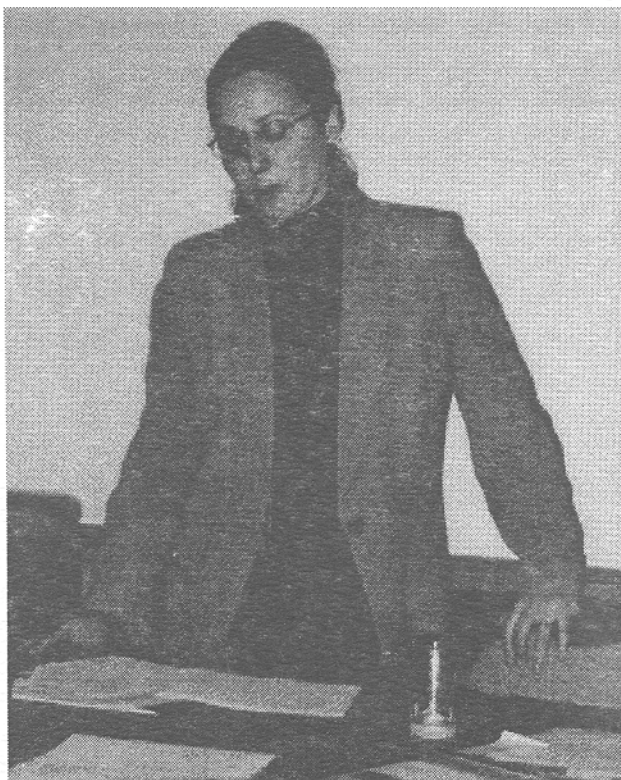
Part I of this paper describes what constitutes the first element (word, phrase, subordinate clause, etc.) that precedes the unstressed pronouns. It also points out the differences between Czech and some other languages (Greek, Serbo-Croatian) as regards the possibilities of breaking up the structure of this initial constituent by placing the unstressed elements in the second syntactic position. This section demonstrates that in certain contexts (after an initial word or phrase followed by an inserted phrase or clause, divided from the rest of the sentence by dashes or parentheses, or after an initial subordinate object clause) the Czech unstressed pronouns depend phonologically not on the preceding, but on the following syntactic element. In such contexts, the unstressed pronouns, occupying the clause-initial syntactic position, function not as enclitics but as proclitics. These findings suggest that a more neutral term *clitic* should be used for the Czech unstressed elements, and

that it might be necessary to specify other parameter(s) than second position, either supplementary or different, for defining pronoun clitics in Czech.

Part II examines other examples of deviations of unstressed pronouns from the second position in subordinate clauses where the main verb is obligatorily followed by an infinitive and in sentences with perspectivized (stressed/emphatic) *theme* and *rheme*. In the case of the former, a single clitic pronoun always follows the infinitive immediately, irrespective of the position of the infinitive. If the same type of sentences contains a clitic group (more than one unstressed element), the second-position placement rule seems to apply only to the pronouns that grammatically and semantically belong to the domain of the main verb; those pronouns that do not, appear in non-second position again. In the case of the latter, I have observed that it is an emphatic element (either a stressed theme, the part of a sentence about which something is said, or a stressed rheme, the part of a sentence which says something about the theme) that causes the Czech clitic pronouns to move nearly always to the non-second (in this case, the next available, the third) syntactic slot within their clauses.

In summation, the basic (unmarked) position of the clitic pronouns in Czech is indeed second. But grammatical relations and semantic (or, more precisely, pragmatic) word order, and perhaps even other factors of which I am yet unaware, cause them to 'settle down' somewhere else - usually in the third position, or next to their lexical heads - the main verb or the infinitive. And I believe that it is the last parameter - the pragmatics that has a fundamental impact on positioning of the clitic pronouns in Czech.

- Alena Kotlarik

The Czech and the Beast

This paper deals with the ancient but forever popular metaphor HUMANS ARE ANIMALS. This metaphor is reflected in everyday language, as well as in written texts, by a wide variety of expressions. Animals are favourite objects of comparison in regard to human characteristics, especially in conversation of an expressive nature, such as gossiping, swearing, or any other kind of discourse presenting subjective evaluation.

For most people, metaphor is merely a device of poetic imagination - a matter of extraordinary rather than ordinary language. Modern research shows, however, that metaphor is pervasive in everyday life; it is not just a part of language but also is a component of our conceptual system and, consequently, our actions.

The conceptual system is not something we are normally aware of. One way to find out about its structure and how it works is by looking at language. Language is an important source of evidence for what that system is like.

The linguistic corpus I used for this purpose was excerpted from *Slovník české frazeologie a idiomatiky: Přirovnání*. Ed.: F Čermák, Prague, Academia, 1983.

The dictionary contained 996 Czech similes based on the comparison of a human with an animal, including all kinds of living creatures, such as fish, amphibians, insects, etc.

The data attest to the human/animal similarity in all aspects of their existence: the similarity in their bodily features (e.g. *Je zrzavá jako liška.*), their mental make-up (*Je chytrá jako opice.*), as well as their social status and habits (e.g. *Je zalezlý jako sysel.*)

Using the similes, I will attempt to present an outline of the conceptual structure of the metaphor within the Czech cultural space. Let us concentrate on the following points:

1) The proportional and structural relations among animal nouns and their referents.

2) The constituent features of the HUMAN/ANIMAL metaphor, i.e. how we see ourselves with respect to animals in terms of similarity in PHYSICAL, MENTAL and SOCIAL aspects of their existence.

The general logical structure of simile can be expressed by the following formula:

TOPIC - RELATOR - TERTIUM - COMPARATOR VEHICLE
COMPARATIONIS

e.g. *Petříček je špinavý jako čuně.*
Pan učitel zařval jako lev.

In the corpus, the topic always has a definite human referent provided by the appropriate context, e.g. **on, Eva, bratr**, etc.

The vehicle is represented by a noun denoting various classes of animals, e.g. *puhl, pes, zvíře*, etc.

Tertium comparationis is represented most often by verbs and adjectives, less often by nouns. The function of *tertium comparationis* is to interpret and express the point of similarity between the topic and the vehicle, e.g. *skákat, brečet, věrný, chytrá*, etc.

First, I will introduce proportional data regarding different animal nouns that appear in the corpus.

Figure 1 shows the occurrence of different animal classes (axis x). The animal classes are set to show their proximity to humans in terms of social space (axis y).

Figure 2, shows the "popularity" of animal names and their referents. The popularity index is expressed as the

OCCURRENCE OF ANIMALS
CZECH SIMILES

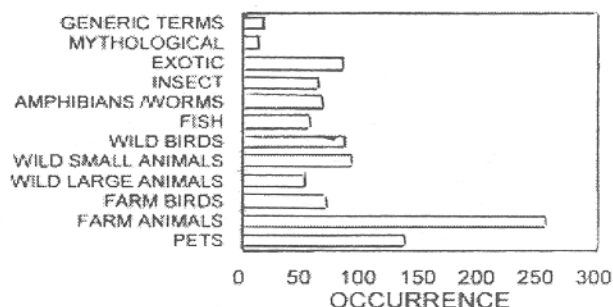

Figure 1

More on Relational Adjectives in Czech

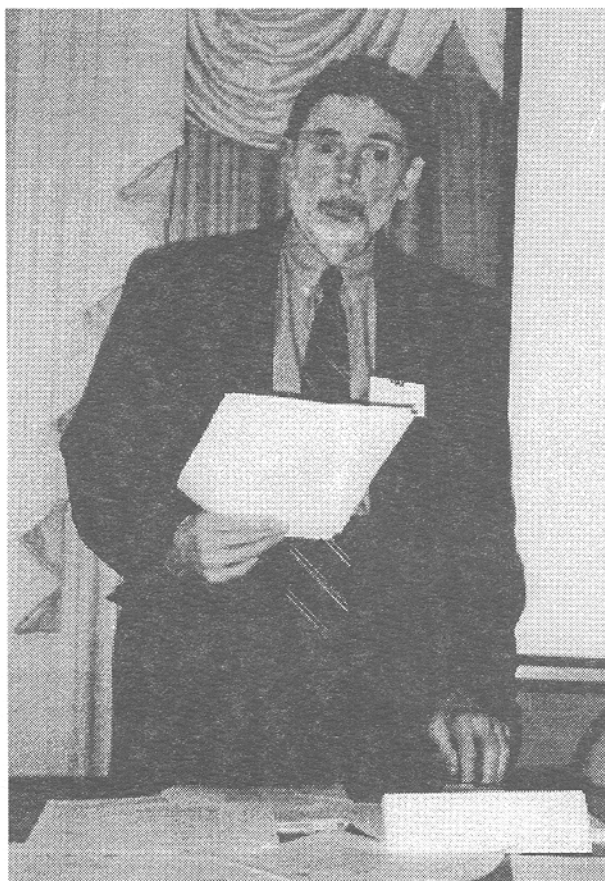
The paper begins with a brief discussion of relational vs. qualitative adjectives and their suffixes, with some comparisons to English; e.g., **industrial** vs. **industrious**. Next it discusses the (scant) work on the subject to date. Then it comments on gradation of relationals and their suffixal differentiation, citing the example of newer *vztahové (přídavné jméno)* 'relational adjective' vs. *vztažné (zájmeno)* 'relative pronoun'.

Next the paper moves into historical considerations and discusses the genesis of the important Czech relationals **-ový** and **-ní**: first their emancipation from gender restrictions and then their interaction with and parallel evolution with the modern possessive suffixes **-ův** and **-in**. With the development of original **-ov-** into the special relational possessive **-ův**, **-ov-** is free to become the major productive relational suffix it is today (*srdcový, atomový*); similarly, the generalization of **-in** to the same relational possessive meaning clears the way for phonetically similar **-brň-** to emerge as the other major productive relational suffix **-ní**, now released from its earlier restriction to place and time (still the case in modern Russian *letnij, sosednij*); i.e., not only *letní, sousední*, but now also *srdeční, revoluční*. It is no coincidence that languages which attenuated or eliminated long-short adjectival distinctions (East and West Slavic) were more prone to generalize **-ov-** and **-brň-** than languages where the short generalized (Bulgarian) or the short/long distinction was better maintained (Serbo-Croatian).

The rest of the paper explores certain individual questions involving the suffixes and the types of nouns from which they are built. First, there is a comparison of **-ný** and **-ový** and the replacement of the former by the latter in the area of foods; e.g., older *jablečný, masný*, versus more modern

pomerančový, čokoládový. **-ový** has also been generalized for dress, home, natural phenomena, time (months but not days of the week or seasons), diseases, parts of the body and technical/scientific terms. Then follows a comparison of **-ný** and **-ní**, where, as expected, **-ný** mostly yields to younger **-ní**. There are basically three paths taken by **-ný**:

- 1) It becomes attached to a qualitative meaning and is opposed to a **-ní** relational: e.g., *srdečný pozdrav* vs. *srdeční záchvat, obecný* vs. *obecní*; cf. *obřadný* (ceremonious) vs. *obřadní* (ceremonial);
- 2) It yields to **-ní**, disappearing entirely or becoming archaic; e.g., *les: l0esní/*lesný, pata: patní/*patný, holeň: holenní/holenný*. Sometimes **-ný** is preserved in a special relational sense; e.g., *měsíční povrch, kráter, but měsíčná noc*; cf. *sluneční energie* but *slunečný den*.
- 3) **-ný** rallied to hold its ground altogether against **-ní**, in which case "newer" **-ní** adjectives become archaic; e.g., *ovesný, ovocný* versus (or replace) **ovesní, *ovocní*, etc.

The resilience of **-ný** should not be overly surprising in view of the hardness of the **-n...-** suffix in Slavic; Boris Unbegaun once called it the adjectival suffix par excellence. The paper concludes with some remarks on the semantic motivation of relational **-ný** and the ambiguous attitude toward this suffix of relationals from linguistics nouns; e.g., *slovesný, slabičný* but *slovní* and *retní* (albeit *retný* is also found), and note also the already mentioned pair *vztahový* vs. *vztažný*.

- Charles Townsend

Communicative Approach Reconsidered

During the past several years there has been a growing interest in applying what we call the communicative method in teaching Slavic languages. Goal-oriented tasks are probably the major component of this approach. Textbooks applying this method typically have chapters that are thematically organized, and grammar is presented as a tool to function successfully in specific situations, such as making purchases, ordering meals, and filling out forms. Communication, however, requires not just a speaker who is out hunting for food, clothing, and asserting what he thinks, but at least two interlocutors. Although it is important for a language-learner to express his or her wants and to get what he or she needs, one should be made aware of proper language behavior in relation to the addressee and addressee types: how to convey one's intentions and opinions without being pushy and yet without being ambiguous, how to distinguish various degrees of solidarity, and how to cut into the interlocutor's speech when necessary or conversely how to prevent the interlocutor from cutting into one's speech. The presentation offers potential samples of processes which illustrate how Czech interacts with considerations involving speaker-addressee relationship.

Hybrid conditionals, in which the if-clause contains the conditional mood and the consequent clause the indicative, constitute one example that reflects the speaker's considerations about the addressee's possible text. Use of hybrid constructions of this type has been treated mainly from the viewpoint of stylistics (Trávníček 1951:709; Grepl and Karlík 1986:388-390). A brief observation made by Šmilauer (1965/66), however, suggests that, in addition to this parameter, these constructions might also be semantically motivated; he states that indicative in the consequent clause expresses a "tighter connection" of the consequent to the condition (142). Examples from texts suggest that these conditionals are used to indicate not only tighter cause-effect relations, but also various manifestations of the speaker's awareness of the addressee's potential text: e.g., protest against the addressee's misguided belief (1), clarification of the speaker's situation in view of the addressee's possible misguided assumption (2), willingness to help the addressee without imposing on him (3),

(2) Kdyby^{CON} to byl někdo odtud, tak jednání odložím^{IND}, ale to víš, Brňáci... [Švejda 236]

(3) Kdybys^{CON} chtěl počkat, zajedu^{IND} odpoledne k vám a naložím to, [...] [Švejda 236]

A similar process can be observed in the use of the interjections *ano*, *no*, *jo* as well. Although they have similar functions, they may behave differently in utterance initial positions in argumentative contexts. *Ano* tends to occur when the speaker explicitly confirms the validity of the interlocutor's preceding text and has no intention of modifying it (4). In contrast, *no* may introduce utterances showing the speaker's unwillingness to accept the interlocutor's text (5). *Jo*, perhaps the most marked variant, tends to present the propositional content of the interlocutor as thus far non-activated or unexpected information in texts (6).

(4) P: Doktor Votoček?
V: *Ano*. [Holzman, H]

(5) V: Ale... To je moje dcera!
P: *No*, když tomu věříte, co bych vám to vyvracel. [Holzman, H]

(6) P: [...] a to už jste byl vždycky takovejhle?
V: Samozřejmě.
P: *Jó*, to je škoda, [Holzman, H]

Other processes that are sensitive to speaker-addressee interactions include the use of dative to signal the speaker's strategy to include the addressee's participation in his own text. The purpose of this presentation was to suggest that communicative approach, which is heavily based on fulfillment of the speaker's needs, perhaps requires more concern for the speaker-addressee interaction.

This project was supported in part by a grant from the International Research and Exchanges Board (IREX) with funds provided by the National Endowment for the Humanities, the United States Information Agency, and the United States Department of State which administers the Title VIII Program. None of these organizations is responsible for the views expressed.

(1) Kdybych^{CON} to věděla, tak se tě neptám^{IND}. [Hercíková 83]

- Masako Ueda

David Danaher. *The Expression of Habituality in Czech.* Dissertation. Brown University, 1995. (Reviewed from reviewer's own copy)

Verbs of the type *říkávat, dělávat* have long eluded thorough explanation, both in the language classroom and in linguistic analysis. Due to their explicit expression of repeated action, these verbs are often called “iterative.” The specific type of repetition that they encode, however, has remained a mystery. If repeated action can also be expressed by simple imperfective verbs (like *říkat, dělat*) and perfective verbs, why should we need a third alternative?

In *The Expression of Habituality in Czech*, Danaher provides a comprehensive explanation of verbs of the *říkávat/dělávat* type, using a framework of Peircean semiotics supplemented by recent developments in cognitive linguistics. Expanding on the concept of a “habit” proposed by Henry Kučera, he states that verbs of the given type focus on “the general rule or law which brings together the iterated entities or situations reported the verb into a single unit” (47). The inherent focus of verbs like *říkávat* or *dělávat* is said to be on the gestalt of a general rule, or “habit,” rather than the individual situations that make up the rule. Such verbs are then labeled “habitual,” a more precise term than “iterative,” because it captures not only the sense of repetition but also the focus on a “habit” that distinguishes this verb type from the simple imperfective and the perfective aspect in contexts of repetition. (Danaher directly addresses only the habitual/simple imperfective distinction, but his explanation also accounts well for the habitual/perfective distinction.)

Danaher then explains a number of features of habitual verbs. For example, a speaker cannot state the exact number of repetitions when using a habitual verb, since this would undermine the sense of a general, unbounded rule (58-9). In the expression of a habit, the frequency of repetition is often irrelevant: of Danaher’s 268 examples, taken from twentieth century literature and the media, four fifths have no overt expression of repetition. It is interesting to note as further support for Danaher’s arguments that there appear to be no examples in his corpus like *dvakrát týdně*, with explicit numerical specification of the frequency. Although, as he points out elsewhere, this type of expression would be grammatical, it is unlikely: a specific expression of frequency, like a specification of the number of repetitions, would focus attention on a lower-level feature of repetition than the habit itself.

Habitual verbs have long been associated with the remote past. Danaher treats this association as a corollary of the feature of habituality: a remote vantage point gives a perspective that enhances the speaker’s ability to evaluate a recurring situation as a general rule or habit (69). What constitutes a remote vantage point may depend on the context, as Danaher illustrates with numerous examples. In some examples habitual verbs are used to indicate relative tense: the state of affairs depicted by a habitual verb holds true at an earlier point in time than events described with simple imperfectives (79-81). To my knowledge this function of habitual verbs has not been noted elsewhere, and it would have warranted more discussion. In a later section on discourse functions Danaher addresses the use of habitual verbs in passage-initial and passage-final positions, where they serve to introduce or sum up sections of discourse (148-157). A similar function of textual or episodic structuring appears to be in effect in the use of habitual verbs to indicate relative tense.

Of particular interest is a chapter about habitual verbs and simple imperfectives. Habitual iteration is characterized as having a gestalt structure, an association with indefiniteness, hypothesis and supposition, an implication of “other worlds,” and an orientation to the individual speaker. Simple iteration, expressed by simple imperfectives, is said to have a building-block structure, an association with definiteness, specificity and facts, and a neutral orientation. As an example, Václav Havel is quoted as saying “*Západní návštěvníci bývají šokováni, že Černobyl a AIDS tu nejsou zdrojem hrůzy, ale námětem vtipů*” (50, 94, 129). While Havel draws this conclusion on the basis of the reactions of individual visitors from the West, he is said to speak of an “indefinite set” of Western visitors (94). This set includes any potential visitors from the West, not only the specific ones whom Havel has actually met. Furthermore, it is not necessary that every visitor share this reaction: isolated exceptions to the general rule would not invalidate it. In contrast, if *bývají* were substituted with *jsou*, the statement would most likely be interpreted more categorically, as a fact applying without exception to a “definite set” of visitors (129). While indefiniteness and generalizing statements are associated with habitual verbs, simple imperfectives shift the focus to the definite and specific (51).

Although habitual verbs are not directly addressed in most introductory language courses, when questions arise it is important that the language teacher be able to explain their

use thoroughly and concisely. Danaher has shown that this seemingly complex form can be explained on the basis of a single feature, habituality. While the specialized use of the word "habit" may be hard for students to understand, it could be paraphrased for the classroom as a "general rule." Extending the Czechs' pedagogical device of explaining the imperfective aspect as a line and the perfective as a point, habitual verbs could be explained as a box that contains specific, individual objects but is still seen as a package. The package as a whole is like a general rule or "habit" that is identified on the basis of repeated actions. As Danaher has shown, the particular features of a habitual verb used in context all stem from the basic process of identifying a package of similar actions as a habit.

- Susan Kresin

Reviews

The reviews editor of *Czech Language News* invites reviews from a variety of members or non-members of NAATC. This may be by direct invitation to review a particular work sent to him by a publisher, or readers may have come across suitable titles which they may deem appropriate for a mention and so may submit their reviews unsolicited. At all events the editor reserves the right to adopt and/or amend or reject any reviews tendered. He will also adopt the practice of indicating the source of the works reviewed in the hope that with time, and as *Czech Language News* becomes known throughout the field, more publishers will be encouraged to send review copies of their relevant publications as a matter of course.

Slavistika v Amsterdamu cont'd

IV.

Od podzimu 1969 získala bohemistika v rámci amsterdamské slavistiky statut hlavního oboru (předtím se mohli studenti seznámit s češtinou pouze v rámci jazykových kursů). I když počáteční zájem vyvolaný Pražským jarem postupně klesl, počet studentů na bohemistice se stabilizoval (ročně 5-10 zájemců o jazykové kursy; na hlavním oboru zůstávala z každého ročníku asi třetina), takže bohemistika už nepatřila mezi fakultativní nebo krajové obory, ale udržela si ráz prosperujícího malého oboru. Jak se bude situace vyvíjet v budoucnosti, nevím, protože drastická úsporná opatření hrozí, že bohemistika se udrží pouze jako vedlejší obor, přilepený k rusistice. Důležitým faktorem byl nejdřív příliv českých a slovenských studentů-emigrantů, později pak účast studentů českého původu z druhé generace. To také umožnilo po celé dlouhé období realizovat každoročně seminář, kde se diskutovalo česky. Charakteristickým znakem bohemistického studia bylo také to, že se ho pravidelně zúčastňovali studenti jiných oborů (například z dějin umění, filozofie, teologie, historie, konzervatoře ap.). Ti pak po zvládnutí základních jazykových a obecně kulturních základů bohemistiky dokončili svá studia v rámci svého oboru, obohaceni o českou specializaci. Občas u nás studovali i studenti z jiných univerzit, například z Groningen, nebo studenti věnující se slovenské literatuře. Několikrát jsem se zúčastnil také posuzování bohemistických prací na jiných univerzitách (například v Bruselu).

Témata diplomových prací se týkala převážně literatury 20. století (Karel Čapek, Vančura, dvakrát Hrabal, Tatarka, Havel, Kundera), ale také literatury na přelomu století (Hlaváček) a v 19. století (účast spisovatelek při konstituování novodobé literatury). Ve třech případech studenti zpracovali teoretické otázky související s Pražskou školou (sémantické gesto, teorie prózy, Jakobsonova versologie), jedna práce byla věnována Fillovu pobytu v Nizozemí a jedna se týkala neoficiální folkové poezie 70. a 80. let.

V.

V rámci odborně popularizační činnosti, která sledovala aktuálně politické cíle, pořádala naše bohemistická skupina na univerzitě pravidelné České dny. Každý byl věnován významnému českému spisovateli. Po přednáškách, jichž se pravidelně účastnili i hosté ze zahraničí, následoval zpravidla kulturní program. První Český den byl organizován v roce 1980; jeho cílem bylo seznámit veřejnost s dílem

Václava Havla, který byl v tu dobu ve vězení. Přednášející: Prof. Dittrich z Utrechtu, H. Schmidová, M. Grygar, Jiří Lederer, který byl krátce předtím vyhoštěn z Československa. Druhý Český den (1983) byl věnován Jaroslavu Haškovi; přednášeli: S. Rothová z Paříže, G. Riffová z Bochumi, G. Laub z Hamburku, M. Grygar. Třetí český den byl inspirován udělením Nobelovy ceny Jaroslavu Seifertovi; hlavním přednášejícím byl K. Chvatík z Kostnice, další referáty připravili naši studenti. U příležitosti těchto Dnů byly vydány tištěné plakáty a xeroxované brožurky s informačním materiálem; obojí se prodávalo. Občas bylo možné uspořádat přednášky zahraničních hostů o české literatuře nebo literární teorii. Vedle kolegů z USA a z Kanady (L. Matějka, L. Doležel, T. Winner) to byl Jiří Gruša z Bonnu a také Miroslav Procházka z Prahy.

Pěčí bohemistické skupinky bylo připraveno jakési kolokvium o Hrabalovi (1987). Referáty zahraničních hostů S. Rothové z Vídně a A.J. Liehma z Paříže doplnily příspěvky M. Grygara, E. van Damové-Havelkové a vystoupení dvou studentů. Při této příležitosti vyšla nákladem Slovanského semináře brožura *Danslessen van Bohumil Hrabal*, redigovaná M. Grygarem a G. Allemanovou. V této trojjazyčné publikaci vyšly jednak odborné studie o Hrabalově díle, jednak překlady několika Hrabalových próz a životopisných textů, které pořídili studenti.

V prosinci 1991 bylo na fakultě uspořádáno sympozium o literárním a filozofickém díle J.A. Komenského. Zúčastnili se ho jednak hosté z Mnichova - K. Mácha, z Prahy - J. Kolár, J. Opelík a R. Pytlík - a z Brna - Z. Kožmín, jednak amsterdamská bohemistka - H. Schmidová a M. Grygar. Akta sympozia jsou v tisku; vyjdou letos ve speciálním čísle *Russian Literature*.

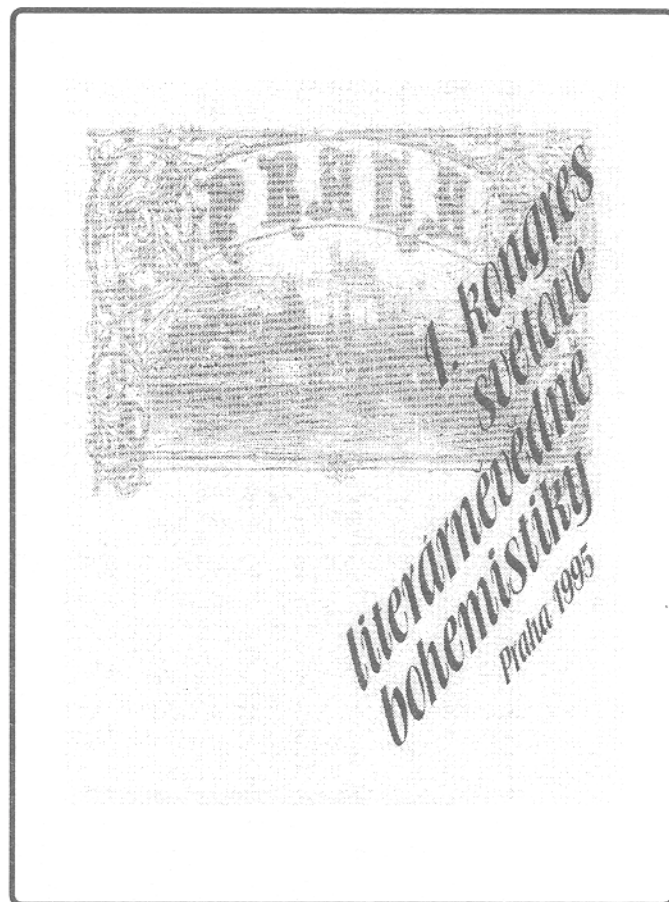
VI.

Již z důvodů kompozičních by bylo vhodné zakončit tuto zprávu přihlédnutím k dnešní situaci a perspektivě české literatury v Nizozemí. Protože podrobný výklad by zabral hodně místa, zmíním se stručně jen o tom, že česká literatura není už dnes v Holandsku ničím exotickým a že se vůbec nemusí zaštiťovat nějakým kulturněpolitickým zájmem o země východního bloku nebo ruské zóny. Je pravda, že v uplynulém dvacetiletí nepříznivá politická situace u nás pomáhala vzbuzovat zájem o naši kulturu, zejména o perzekvované autory. Ale pravda je také, že počet i kvalita překladů našich autorů v posledním čtvrtstoletí již dosáhly

takového stupně, že lze hovořit o zcela nové kvalitě přístupu nizozemské čtenářské i odborné veřejnosti k našemu písemnictví. Jména jako Havel, Kundera, Vaculík, Hrabal, Škvorecký, Seifert, Kohout, Gruša aj., nemluvě již o "starých známých", jako je Hašek a Čapek, patří do povědomí současného holandského a vlámského vzdělance a setkání s nimi již nenaráží na bariéru nevšímavosti, kterou bývají malé a neznámé literatury a kultury tak často obklopeny. Proto dnes už nikoho nepřekvapí, když se na pultech knihkupectví objeví třeba taková čerstvá prvotina, jakou je třeba *Daleko od stromu* Zuzany Brabcové. A není také jistě náhoda, že ti nejlepší překladatelé jsou absolventy amsterdamské univerzity.

- Mojmir Grygar

Tento příspěvek byl přednesen na 1. kongresu světové literární bohemistiky v Praze, který se konal ve dnech 26.6.-1.7.1995.

Czech in Windows 95

Windows 95, the new operating system from Microsoft, offers support for a variety of languages, including Czech. With one click of the mouse, the user can switch to a Czech keyboard and use Czech fonts (and just as easily switch back to English or almost any other language, all within one document). Czech, together with other small Central European languages as well as languages using Cyrillic, Baltic, Greek and Turkish-based alphabets must be first activated via Multilanguage Support within Windows 95. The procedure is fairly simple and needs to be done only once. After installing support for the particular language, the user can click on a small button on the taskbar at the bottom right corner of the screen and select the language he or she wants to work with.

When installing support for Czech, click on Start, Settings, and Control Panel. In Control Panel select Add/Remove Programs and open the tab Windows Setup. In Windows Setup click on Multilanguage Support and then click on Details. Put a check (☑) next to the language or language group you want to use (Central European language support for Czech), click OK, and then click OK again. The changes will take effect after you restart your computer.

You can now use Czech anytime. For example, when using a word processor, click on the aforementioned language icon, select Cz for Czech and your computer will switch to a Czech keyboard. It is important to remember that not all fonts will work with Czech - use fonts with a CE (Central Europe) suffix, e.g. Times New Roman CE or Arial CE.

- Jiří Stejskal

Letter to the editor

Hello!

I'm a new member of NAATC, do not teach Czech, and have not received your newsletter very long, so I don't know about articles that have appeared in previous years.

I am amazed, however, that besides continued evaluation of materials that have been standard for decades, there are complaints about a lack of available simplified "readie". I think that on their trips to the Czech Republic, authors making such complaints must be looking at the wrong bookstore shelves.

After having finished Harkins, Sova (with OSU supplements), most of the old *Čeština pro cizince* and about half of *Readings in Czech*, I arrived in Mariánské Lázně in 1991 to work, and found I had big holes in my vocabulary in a lot of relatively basic, concrete domains adults and even children need to know about. The two-volume German publication *Mluvíme česky* (from *Volk und Wissen*) was a big help (and relatively fun), but for everyday lay science, mechanics and culture there was no textbook to help me. I'm also convinced that more literary readings wouldn't have helped either.

Then I found that Czech bookstores have a wealth of juvenile books with simplified texts that deal with exactly such non-textbook basics, in a broad array of subject matter. The books are in plentiful supply, and happen to fall into a natural progression from beginner's level to more advanced. Better yet, they're interesting enough that some Czech adults I knew even bought them for themselves.

I used such kids' books almost exclusively in cramming historical knowledge for my state Czech exam at the *Národní jazyková škola* in Prague. Since many of these books are translations of the Dorling & Kindersley Eyewitness series, they're full of detailed illustrations with vocabulary callouts, and, paired with their English originals, I still use them as specialized dictionaries.

- James Kirchner

North American Association of Teachers of CZECH

Institutional Members:

Center for Language Studies, Beloit College
Jednota tlumočnicků a překladatelů, Praha
Library Acquisitions, University of London
Katedra českého jazyka FF UK, Praha

Regular Members:

- Ambros, Veronika
- Appel, Hilary
- Bednar, Marie
- Behr, Susanna M.
- Bermel, Neil
- Borkovec, Vera
- Bozděchová, Ivana
- Brennen, William
- Buehler-Krticka, Helena
- Campora, Olga K.
- Cannon, Angela
- Channon, Robert
- Confortiová, Helena
- Corness, Patrick
- Cravens, Craig S.
- Cummins III, George M.
- Černík, Jiří
- Dickins, Thomas
- Dolezal, Stana
- Durovic, Lubomir
- Dutkova, Lida
- Eckert, Eva
- Evans, Leona
- Favreau, Deborah
- Ferenčíková, Kateřina
- Fergg-Wehowsky, Ludmila
- Frarie, Susan E.
- Freeman, Lida
- Freeze, Karen J.
- Fryščák, Milan
- Fuchs, Jiřina
- Fuchs, Marie
- Germain, Lisette Saint
- Gladney, Frank Y.
- Goetz-Stankiewicz, M.
- Halsey, Suzanna
- Hannan, Kevin
- Hansen, Julie
- Heim, Michael
- Herman, Susan A.
- Hirschova, Milada
- Horak, Connie
- Hromadová, Renata
- Janda, Laura A.
- Jolly, Stephen
- Kade, Ilja
- Kajlik, Vladimir
- Kirchner, James P.
- Klima, Jerry V.
- Kotlarik, Alena L.
- Kresin, Susan
- Krivinkova, Katerina
- Kučera, Karel
- Kussi, Peter
- Lenker, Michael
- Marquess, Harlan E.
- Murphy, David T.
- Nilsson, Dick
- Normon-Rostinsky, J.
- Ormsby, Robin
- Pala, Karel
- Palo, Brenda
- Pertlová, Eva
- Peterson, James W.
- Píchová, Hana
- Pietrzyk, Gail
- Pisaro, Mark J.
- Porter, Robert
- Procházka, Miroslav
- Rakušan, Jaromíra
- Reiner, Thomas A.
- Roubalová, Eva
- Satterwhite, James H.
- Short, David
- Siegllová, Dagmar
- Siegllová, Naděžda
- Sokol, Elena
- Sonková, Jitka
- Spencer, Daryl
- Starý, Jan
- Steiner, Peter
- Stejskal, Jiří
- Sternstein, Malynne M.
- Šašková-Pierce, Míla
- Šimon, Jakub
- Šimon, Ondřej
- Thuroczy, Andrea
- Toman, Jindřich
- Toops, Gary H.
- Townsend, Charles
- Ueda, Masako
- Vlasáková-Couceiro, Kateřina
- Volková, Bronislava
- von Kunes, Karen
- Wargo, Eric M.
- Woody Smith, C. S.
- Zelenka, Jan
- Zeman, Jiří
- Zidek, Umbanhowar E. A.

Contributors to the *CZECH Language News*

Mojmír Grygar
(FF UP Olomouc)

Laura Janda
(University of North Carolina)

Alena Kotlarik
(University of Toronto)

Susan Kresin
(Pomona College)

Jaromíra Rakušan
(Carleton University)

Jiří Stejskal
(University of Pennsylvania)

Charles Townsend
(Princeton University)

Masako Ueda
(Brown University)

CZECH Language News

Czech Language News is a newsletter published by the North American Association of Teachers of Czech under the auspices of the Penn Language Center. It serves the diverse and growing Czech language community as a forum for information on research, teaching and organization of Czech language instruction. It is intended to contribute to the promotion of interdisciplinary and international cooperation as well as the integration of theoretical and applied aspects of language study.

The News is an open exchange of information and ideas, and the editor welcomes ideas and submissions for inclusion in the next issue.

Editor: Jiří Stejskal

Associate Editor: Angela Cannon

Assistant Editor: Dagmar Siegllová

Editorial Board: David Short (Book Reviews), Helena Confortiová (Methodology, CR), Míla Šašková-Pierce (Methodology, US), Michael Lenker, Peter Steiner, Charles Townsend, Karen von Kunes (Features Editor)

Office: 413 Lauder-Fischer Hall
University of Pennsylvania
Philadelphia, PA 19104-6330
(215) 898-6039
Fax: (215) 573-2139

Submissions

Czech Language News welcomes submissions of articles, comments, letters to the editor, advertisements, etc. The contributions can be written either in English or in Czech, and should include the name of the author and his/her affiliation. Please include a diskette with your submission to save us time with retyping. The size of diskette can be either 3.5 or 5.25", and both IBM and Macintosh formats are accepted. Please indicate on the diskette label type of the operating system and word processor you are using. You can contact the editor at the address/phone/fax shown on the left or send an e-mail message to:

jstejska@mail.sas.upenn.edu